

ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (prvního senátu)

22. června 2016(*)

„řízení o předběžné otázce – Šestá směrnice 77/388/EHS – Daž z přidané hodnoty – Článek 2 bod 1 – Poskytování služeb za protiplnění – Pojem – Veřejnoprávní vysílání – Financování prostřednictvím povinného poplatku stanoveného zákonem“

Ve věci C-11/15,

jejímž předmětem je žádost o rozhodnutí o předběžné otázce na základě článku 267 SFEU, podaná rozhodnutím Nejvyššího správního soudu (česká republika) ze dne 18. prosince 2014, došlým Soudnímu dvoru dne 13. ledna 2015, v řízení

Odvolací finanční ředitelství

proti

českému rozhlasu,

SOUDNÍ DVŮR (první senát),

ve složení R. Silva de Lapuerta (zpravodajka), předsedkyně senátu, J.-C. Bonichot, C. G. Fernlund, S. Rodin a E. Regan, soudci,

generální advokát: M. Szpunar,

vedoucí soudní kanceláře: I. Illéssy, rada,

s přihlédnutím k písemné části řízení a po jednání konaném dne 17. prosince 2015,

s ohledem na vyjádření předložená:

- za Odvolací finanční ředitelství E. Nedorostkovou, jako zmocněnkyní,
- za český rozhlas P. Orctem, advokátem,
- za českou vládu M. Smolkem, J. Vlášilem, Z. Petzlem a T. Müllerem, jako zmocněnci,
- za řeckou vládu G. Konstantinosem a A. Dimitrakopoulou, jako zmocněnci,
- za polskou vládu B. Majczynou, jako zmocněncem,
- za vládu Spojeného království V. Kaye, jako zmocněnkyní, ve spolupráci s P. Mantlem, barrister,
- za Evropskou komisi L. Lozano Palacios a Z. Maláškovou, jako zmocněnkyněmi,

po vypořádaní stanoviska generálního advokáta na jednání konaném dne 17. března 2016,

vydává tento

Rozsudek

1 Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce se týká výkladu čl. 2 bodu 1 šesté směrnice Rady 77/388/EHS ze dne 17. května 1977 o harmonizaci právních předpisů členských států týkajících se daní z obrátu – Společný systém daní z přidané hodnoty: jednotný základ daní (Úč. vst. 1977, L 145, s. 1; Zvl. vyd. 09/01, s. 23, dále jen „šestá směrnice“).

2 Tato žádost byla předložena v rámci sporu mezi Odvolacím finančním ředitelstvím (dále jen „finanční ředitelství“), dříve Finanční ředitelství pro hlavní město Prahu (Česká republika), a Českým rozhlasem ohledně daní z přidané hodnoty (DPH), k níž vznikla Českému rozhlasu povinnost v rámci jeho činnosti ve veřejnoprávního vysílání.

Právní rámec

Unijní právo

3 Článek 2 bod 1 šesté směrnice stanoví:

„Předmětem [DPH] je:

1. dodání zboží nebo poskytování služeb za protiplnění uskutečně v tuzemsku osobou povinnou k dani, která jedná jako taková.“

4 Článek 13 část A odst. 1 písm. q) šesté směrnice stanoví:

„A. Osvobození určitých činností ve veřejném zájmu

1. Aniž jsou dotčeny jiné předpisy Společenství, osvobodí členské státy od daní následující plnění, a to za podmínky, které samy stanoví k zajištění správného a jednoznačného uplatnění těchto osvobození a k zamezení jakýchkoli daňových úniků, vyhýbání se daňovým povinnostem či zneužití daňového režimu:

[...]

q) činnosti veřejnoprávního rozhlasu a televize s výjimkou činností obchodní povahy.“

České právo

5 Podle § 1 zákona č. 484/1991 Sb., o Českém rozhlasu, ve znění použitelném na spor v původním řízení, se zřizuje Český rozhlas se sídlem v Praze (Česká republika). Podle tohoto ustanovení je Český rozhlas právnickou osobou, která hospodář s vlastním majetkem a vlastními úkony nabývá práv a zavazuje se.

6 Podle § 10 tohoto zákona jsou finančními zdroji Českého rozhlasu zejména rozhlasové poplatky vybírané podle zvláštního právního předpisu a příjem z vlastní podnikatelské činnosti.

7 Podle § 1 zákona č. 348/2005 Sb., o rozhlasových a televizních poplatcích, ve znění použitelném na spor v původním řízení, slouží rozhlasový poplatek k financování veřejné služby Českého rozhlasu.

8 Podle § 2 tohoto zákona se rozhlasový poplatek platí ze zařízení technicky způsobilého k individuální volitelné reprodukci rozhlasového vysílání bez ohledu na způsob příjmu (dále jen „rozhlasový příjem“), a to i v případě, že je toto zařízení upraveno k jinému účelu.

9 Podle § 3 tohoto zákona je poplatníkem rozhlasového poplatku fyzická nebo právnická osoba, která vlastní rozhlasový přijímač, nebo osoba, která není vlastníkem rozhlasového přijímače, ale drží ho nebo ho z jiného právního důvodu alespoň jeden měsíc užívá.

10 Podle § 7 téhož zákona platí poplatník rozhlasový nebo televizní poplatek provozovateli vysílání ze zákona buď přímo, nebo prostřednictvím pověřené osoby.

Spor v povodním řízení a pedbžná otázka

11 Český rozhlas je právnická osoba zřízená zákonem, jejíž hlavní činností je veřejnoprávní vysílání rozhlasových programů.

12 Český rozhlas prostřednictvím dodatečných daňových přiznání za období od března do prosince roku 2006 uplatňoval dodatečně zvýšení nároku na odpočet DPH tím, že z výpočtu koeficientu používaného při výpočtu odpočtu DPH vyloučil plnění odpovídající jemu zaplaceným rozhlasovým poplatkům, která povodně uvedl jako plnění osvobozená od DPH bez nároku na odpočet daně. Český rozhlas v tomto ohledu uvedl, že tyto poplatky nejsou úplatou za poskytovanou službu veřejnoprávního vysílání.

13 Finanční úřad pro Prahu 10 (Česká republika) vydal deset dodatečných platebních výměrů na DPH, kterou byl Český rozhlas povinen za dané období odvést, a tato plnění v nich odmítl vyloučit.

14 Český rozhlas podal proti těmto dodatečným platebním výměrům odvolání.

15 Finanční úředitelství toto odvolání zamítlo deseti rozhodnutími, proti nimž podal Český rozhlas žalobu u Městského soudu v Praze (Česká republika).

16 Rozsudkem ze dne 6. června 2014 Městský soud v Praze uvedená rozhodnutí zrušil a vracel finančnímu úředitelství k dalšímu řízení.

17 Finanční úředitelství podalo proti tomuto rozsudku kasační stížnost k předsádajícímu soudu.

18 Za těchto podmínek se Nejvyšší správní soud rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující pedbžnou otázku:

„Lze vysílání veřejnoprávního rozhlasu, které je financováno poplatky placenými na základě zákona, k jejichž úhradě je poplatník povinen z důvodu vlastnictví rozhlasového přijímače, jeho držby či z jiného právního důvodu opravujícího k užívání tohoto přijímače, a to ve výši zákonem stanovené, považovat za „poskytování služby za protiplnění“ ve smyslu čl. 2 bodu 1 [šesté směrnice], které má být od [DPH] osvobozeno dle čl. 13 části A odst. 1 písm. q) téže směrnice, nebo jde o neekonomickou činnost, která vzběc nepředstavuje předmět [DPH] dle článku 2 šesté směrnice, a tedy na ni nedopadá ani osvobození od daně podle čl. 13 části A odst. 1 písm. q) této směrnice?“

K pedbžné otázce

19 Podstatou otázky předsádajícího soudu je, zda musí být čl. 2 bod 1 šesté směrnice vykládán v tom smyslu, že taková činnost veřejnoprávního vysílání, o jakou jde ve věci v povodním řízení, která je financována prostřednictvím povinného poplatku placeného na základě zákona vlastníky či držiteli rozhlasového přijímače a provozována vysílací společností zřízenou zákonem, je poskytováním služeb „za protiplnění“ ve smyslu tohoto ustanovení, které je ovšem

osvobozeno od DPH na základě čl. 13 části A odst. 1 písm. q) této směrnice, anebo v tom smyslu, že taková činnost není zdanitelným plněním spadajícím do působnosti této směrnice.

20 V tomto ohledu je třeba připomenout, že v rámci systému DPH je předpokladem plnění, která jsou předmětem daně, skutečnost, že dojde k plnění mezi stranami, které zahrnuje ujednání o ceně nebo protihodnotě. Pokud tedy činnost poskytovatele spočívá výlučně v plnění bez přímého protiplnění, neexistuje zdanitelný základ, a tato plnění tedy nepodléhají DPH (viz rozsudek ze dne 3. března 1994, Tolsma, C-16/93, EU:C:1994:80, bod 12, rozsudek ze dne 29. října 2009, Komise v. Finsko, C-246/08, EU:C:2009:671, bod 43, a rozsudek ze dne 27. října 2011, GFKL Financial Services, C-93/10, EU:C:2011:700, bod 17).

21 Z toho plyne, že poskytování služeb je uskutečňováno „za protiplnění“ ve smyslu čl. 2 bodu 1 šesté směrnice, a je tudíž předmětem daně pouze tehdy, pokud mezi poskytovatelem a příjemcem existuje právní vztah, v jehož rámci jsou vzájemně poskytnuta plnění, přičemž odměna obdržená poskytovatelem představuje skutečnou protihodnotu služby poskytnuté příjemci (viz rozsudek ze dne 3. března 1994, Tolsma, C-16/93, EU:C:1994:80, bod 14, rozsudek ze dne 29. října 2009, Komise v. Finsko, C-246/08, EU:C:2009:671, bod 44, a rozsudek ze dne 27. října 2011, GFKL Financial Services, C-93/10, EU:C:2011:700, bod 18).

22 Soudní dvůr v této souvislosti opakovaně judikoval, že pojem „poskytování služeb za protiplnění“ ve smyslu uvedeného čl. 2 bodu 1 předpokládá existenci přímé souvislosti mezi poskytnutou službou a získanou protihodnotou (viz rozsudek ze dne 5. února 1981, Coöperatieve Aardappelenbewaarplaats, 154/80, EU:C:1981:38, bod 12, rozsudek ze dne 8. března 1988, Apple and Pear Development Council, 102/86, EU:C:1988:120, bod 12, rozsudek ze dne 3. března 1994, Tolsma, C-16/93, EU:C:1994:80, bod 13, rozsudek ze dne 29. října 2009, Komise v. Finsko, C-246/08, EU:C:2009:671, bod 45, a rozsudek ze dne 27. října 2011, GFKL Financial Services, C-93/10, EU:C:2011:700, bod 19).

23 V případě služby veřejnoprávního vysílání, o niž jde ve sporu v původním řízení, je nutno konstatovat, že mezi českým rozhlasem a poplatníky rozhlasového poplatku není dán právní vztah, v jehož rámci by byla vzájemně poskytována plnění, ani neexistuje přímá souvislost mezi touto službou veřejnoprávního vysílání a tímto poplatkem.

24 V rámci poskytování uvedené služby totiž český rozhlas a tito poplatníci nejsou vázáni žádným smluvním vztahem či ujednáním o ceně ani právním závazkem svobodně převzatým jednou stranou vůči druhé.

25 Povinnost zaplatit rozhlasový poplatek mimoto není důsledkem poskytnutí služby, jejíž přímou protihodnotou by poplatek byl, nebo tato povinnost není vázána na využívání služby veřejnoprávního vysílání českého rozhlasu osobami, kterým je tato povinnost uložena, nýbrž pouze na držbu rozhlasového přijímače, a to bez ohledu na způsob, jakým je užíván.

26 Osoby držící rozhlasový přijímač jsou tedy povinny zaplatit uvedený poplatek i tehdy, používají-li tento přijímač pouze k poslechu rozhlasových programů vysílaných jinými provozovateli vysílání než českým rozhlasem, jako jsou komerční rozhlasové programy financované z jiných zdrojů než z poplatku, k přehrávání kompaktních disků či jiných digitálních nosičů, nebo také k jiným funkcím, jimiž jsou zařízení umožňující příjem a reprodukci vysílaných pořadů obvykle vybavena.

27 Dále je třeba uvést, že přístup ke službě veřejnoprávního vysílání českého rozhlasu je volný a není podmíněn zaplacením rozhlasového poplatku.

28 Z toho plyne, že poskytování služby veřejnoprávního vysílání, které vykazuje takové

charakteristické znaky jako vysílání ve v?ci v p?vodním ?ízení, není poskytováním služeb „za protipln?ní“ ve smyslu ?l. 2 bodu 1 šesté sm?rnice.

29 Tento výklad nem?že být zpochybn?n argumentací ?eské vlády, podle níž se situace ve v?ci v p?vodním ?ízení vyzna?uje trojstranným právním vztahem, v jehož rámci ?eský stát pov?uje ?eský rozhlas pln?ním úkolu ve veřejném zájmu spo?ívajícího v poskytování služby veřejnoprávního vysílání, p?i?emž mu zajiš?uje odm?nu v podob? povinného poplatku stanoveného zákonem k tíži p?ijemc? této služby.

30 V tomto ohledu sta?í uvést, že i kdyby byl takový trojstranný právní vztah dán, nejen že mezi službou veřejnoprávního vysílání ?eského rozhlasu a uvedeným poplatkem neexistuje p?ímá souvislost, jak bylo uvedeno v bod? 23 tohoto rozsudku, ale tento poplatek ani není platbou ceny za tuto službu, jak vyplývá z jeho charakteristických znak? uvedených v bod? 25 tohoto rozsudku.

31 Totéž platí pro argument ?eské vlády, že osvobození upravené v ?l. 13 ?ásti A odst. 1 písm. q) šesté sm?rnice má smysl, pouze jsou-li takové ?innosti veřejnoprávního vysílání, o jaké jde ve v?ci v p?vodním ?ízení, považovány za ?innosti spadající do p?sobnosti této sm?rnice.

32 V tomto ohledu sta?í uvést, zaprvé že toto ustanovení sice upravuje osvobození od dan? pro „?innosti veřejnoprávního rozhlasu a televize s výjimkou ?inností obchodní povahy“, avšak použije se pouze za podmínky, že tyto ?innosti jsou „p?edm?tem DPH“ ve smyslu ?lánku 2 šesté sm?rnice, a zadruhé že je nelze vykládat zp?sobem rozši?ujícím oblast p?sobnosti této sm?rnice stanovenou v tomto ?lánku 2.

33 Pokud jde kone?n? o paralelu u?in?nou p?edkládajícím soudem mezi situací ve v?ci v p?vodním ?ízení a situací ve v?ci, v níž byl vydán rozsudek ze dne 27. b?ezna 2014, Le Rayon d'Or (C?151/13, EU:C:2014:185), je nutno konstatovat, že tyto situace nejsou srovnatelné.

34 V tomto ohledu je t?eba p?ipomenout, že v uvedeném rozsudku, který se týkal v?ci, v níž šlo o to, zda je „paušál za poskytování pé?e“ vyplácený národní zdravotní pojiš?ovnou pobytovým za?ízením pro seniory se sníženou sob?sta?ností za poskytování pé?e jejich klient?m p?edm?tem dan?, Soudní dv?r ur?il, že mezi službami poskytovanými t?mito za?ízeními jejich klient?m a obdrženým protipln?ním, tj. tímto „paušálem za poskytování pé?e“, existuje p?ímá souvislost, takže taková paušální platba je protipln?ním za pé?i, kterou jedno z t?chto za?ízení poskytuje za úplatu svým klient?m, a z tohoto d?vodu podléhá DPH.

35 Ve v?ci v p?vodním ?ízení však taková souvislost mezi rozhlasovým poplatkem a službou veřejnoprávního vysílání ?eského rozhlasu schází, a tento poplatek – jak již bylo uvedeno – navíc není placen v rámci právního vztahu zahrnujícího vzájemné poskytování pln?ní, nýbrž v rámci pln?ní povinnosti stanovené zákonem.

36 Za t?chto podmínek je t?eba na položenou otázku odpov?d?t tak, že ?l. 2 bod 1 šesté sm?rnice musí být vykládán v tom smyslu, že taková ?innost veřejnoprávního vysílání, o jakou jde ve v?ci v p?vodním ?ízení, která je financována prost?ednictvím povinného poplatku placeného na základ? zákona vlastníky ?i držiteli rozhlasového p?ijíma?e a provozována vysílací spole?ností z?ízenou zákonem, není poskytováním služeb „za protipln?ní“ ve smyslu tohoto ustanovení, a nespadá tedy do p?sobnosti uvedené sm?rnice.

K náklad?m ?ízení

37 Vzhledem k tomu, že ?ízení má, pokud jde o ú?astníky p?vodního ?ízení, povahu inciden?ního ?ízení ve vztahu ke sporu probíhajícímú p?ed p?edkládajícím soudem, je k

rozhodnutí o nákladech řízení příslušný uvedený soud. Výdaje vzniklé předložením jiných vyjádření Soudnímu dvoru než vyjádření uvedených účastníků řízení se nenahrazují.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (první senát) rozhodl takto:

Článek 2 bod 1 šesté směrnice Rady 77/388/EHS ze dne 17. května 1977 o harmonizaci právních předpisů členských států týkajících se daní z obratu – Společný systém daní z přidané hodnoty: jednotný základ daní musí být vykládán v tom smyslu, že taková činnost ve veřejnoprávního vysílání, o jakou jde ve věci v původním řízení, která je financována prostřednictvím povinného poplatku placeného na základě zákona vlastníky či držiteli rozhlasového přijímače a provozována vysílací společností zřízenou zákonem, není poskytováním služeb „za protiplnění“ ve smyslu tohoto ustanovení, a nespadá tedy do působnosti uvedené směrnice.

Podpisy.

* Jednací jazyk: čeština.